

Ana PARAUŠIĆ MARINKOVIĆ, MA*
Istraživač sadardnik
Institut za kriminološka i sociološka
istraživanja

Prikaz
Primljeno: 21. jul 2023.
Prihvaćeno: 1. avgust 2023.

TRAFFIC, CRIMINALITY AND URBAN SAFETY

Batrićević, A. i Obradović, D. (2023) *Thematic conference proceedings of international significance „Traffic, criminality and urban safety“*, Palic, 14–15 June 2023. Institute of Criminological and Sociological Research

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, uz podršku Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije i Pravosudne akademije u Beogradu, organizovao je međunarodni naučni tematski skup pod nazivom „Saobraćaj, kriminalitet i urbana bezbednost“. Ovaj 34. po redu naučni skup održan na Paliću 14. i 15. juna 2023. godine, objedinio je eminentne predstavnike pravosuđa, akademske zajednice i nezavisnih institucija, pravnike, sociologe, psihologe, specijalne pedagoge, istraživače bezbednosti. Publikaciju istoimenog naziva, čini 27 izloženih radova koji predstavljaju originalne i stručne članke preko 40 autora iz 6 zemalja.

Nekoliko važnih razloga rukovodilo je organizovanje naučnog skupa čija bi tema bila rasprava o različitim aspektima povezanosti saobraćaja, kriminaliteta i urbane bezbednosti. Savremeni gradovi su mesta kulturnog i društvenog napretka, dominantni civilizacijski faktori i ekonomski i finansijski centri. Sa druge strane, gradovi su prostori u kojima se ispoljavaju brojni i raznoliki problemi koji mogu ugroziti bezbednost kako stanovnika tako i izgrađenog okruženja. Povećanje koncentracije stanovnika u gradovima i sve veća urbanizacija društvenog prostora, čine pitanje odvijanje saobraćaja u urbanim sredinama jedno od ključnih u ispitivanju urbane bezbednosti. Potreban nivo urbane mobilnosti prevazilazi

često kapacitete postojeće saobraćajne infrastrukture, što je problem koji je u velikim gradovima praćen saobraćajnim gužvama i zagušenjima, saobraćajnim nezgodama i generalno lošijim kvalitetom života stanovnika grada. Pored toga, urbani saobraćaj, odnosno korišćenje motora sa unutrašnjim sagorevanjem, jedan je od najvećih izvora emisije štetnih materija u vazduh, što zajedno sa relativno skromnim dometima u korišćenju ekološki prihvatljivijih alternativnih sredstava transporta, predstavlja veliki bezbednosni rizik za očuvanje životne sredine.

Ekspanzija saobraćajnih delikata koja je karakteristična za urbane prostore današnjice takođe predstavlja jedan od problema bezbednosti u gradovima. Međupovezanost fenomena kriminaliteta, saobraćaja i urbane bezbednosti posebno je izražena u neophodnosti regulacije saobraćajnih prestupa i pravnoj zaštiti bezbednosti kako učesnika u saobraćaju tako i ostalih stanovnika urbanih područja od njihovog nedozvoljenog ponašanja. O aktuelnosti teme skupa i neophodnosti sveobuhvatnog pristupa u ovoj oblasti svedoči i priprema novog teksta izmena i dopuna Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima, koja je izazvala veliko interesovanje kako stručne, tako i šire javnosti.

Iako prilozi u zborniku radova sa konferencije nisu organizovani u zasebna poglavlja, možemo ih sasvim grubo razvrstati u nekoliko grupa. Prva, najveća grupa koju čini 8 radova, odnosi se na problem saobraćajnih delikata, komentare i dileme u pogledu postojećih zakonskih rešenja u ovoj oblasti. Autori su nastojali da rasvetle prirodu saobraćajnih delikata u slučajevima kada oni podležu odredbama krivičnopravne zaštite, odnosno odredbama prekršajnog prava. Takođe je bilo reči o uslovima kažnjivosti i utvrđivanju krivice kod naročito teških saobraćajnih delikata, prevenciji kriminaliteta u drumskom saobraćaju, ali i mestu privrednih prestupa u sistemu saobraćajnih delikata. Autori priloga su se osvrnuli i na neke od sankcija koje je moguće izreći u pogledu saobraćajnih prestupa, poput mera bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom i kazne oduzimanja vozačke dozvole.

Druga grupa od 6 radova razmatra probleme rizičnog ponašanja u saobraćaju. Autori ovih priloga nastoje da rasvetle opasnosti povezane sa nesavesnom i agresivnom vožnjom, kao i neke faktore i psihološke činioce koji utiču na ugrožavanje bezbednosti učesnika u saobraćaju. Naročito zanimljivim čini se pitanje upravljanja vozilom pod uticajem alkohola, gde su autori pokušali da rasvetle problem utvrđivanja stepena alkoholisanosti vozača kao osnova prekršajne odgovornosti, ali i izvrše sociološku analizu odnosa saobraćajne kulture bezbednosti i kulture zabave oličene u promociji konzumiranja alkohola.

Značajna oblast interesovanja naučne i stručne javnosti usmerena je na pitanje položaja i pravne zaštite naročito ranjivih grupa u saobraćaju. U okviru ove tematske kategorije od 5 radova, data su neka opšta razmatranja o viktimizaciji

kroz saobraćajne delikte, dok su se autori posebno fokusirali na krivičnopravni položaj maloletnika u bezbednosti saobraćaja, maloletnike kao izvršioce saobraćajnih krivičnih dela, i na danas veoma aktuelno pitanje odgovornosti roditelja. Osim maloletnika, naročito ranjivu kategoriju populacije u urbanom saobraćaju čine osobe sa ometenošću, te su u jednom od priloga prikazani ključni elementi, dostupnost i adekvatnost transporta i intervencije za prevazilaženje barijera kada je ova grupa u pitanju.

Tehnički aspekti unapređenja bezbednosti saobraćaja, forenzika i veštačenje u oblasti saobraćajnih delikata predstavlja temu četvrte grupe koju čini 5 radova. Ovde su autori ukazali na značaj implementacije savremene opreme za puteve kao strategije za povećanje bezbednosti saobraćaja na putevima. Osim toga, čitaoci u ovom delu zbornika imaju priliku da se bolje upoznaju sa najnovijim trendovima i savremenim pristupima u oblasti forenzičke analize i veštačenja poput rekonstrukcije saobraćajnih udesa preko pregleda tela preminulog i vozila, forenzičke primene analize kontaktnih DNK tragova, savremenih alata u obezbeđenju dokaza u analizi saobraćajnih nezgoda.

Zasebnu tematsku kategoriju čine prilozima u Zborniku u kojima autori analiziraju različite bezbednosne aspekte urbanog saobraćaja koji nisu direktno povezani sa saobraćajnim deliktima. Konkretno obrađene teme odnose se na pitanje zagađenja od saobraćaja u gradovima kao problem urbane bezbednosti, javni diskurs o novom Zakonu o bezbednosti saobraćaja na putevima u pogledu korišćenja električnih trotineta kao alternativnih sredstava prevoza, primenu „pametnih“ alata kao strategija unapređenja bezbednosti u gradovima.

Zbornik radova „Saobraćaj, kriminalitet i urbana bezbednost“ ima za cilj da ukaže na celovit odnos među tri društvena fenomena, značaj koji visok nivo urbane bezbednosti i bezbednosti saobraćaja ima na kvalitet života stanovnika i prosperitet i blagostanje u gradovima. Veliki broj društvenih oblasti iz kojih potiču autori prezentovanih priloga govori o potrebi multidisciplinarnog i interdisciplinarnog pristupa kako u pogledu budućih istraživačkih poduhvata, tako i kreiranju činjenično utemeljenih politika i strategija unapređenja urbane bezbednosti, bezbednosti saobraćaja i prevencije kriminaliteta.